

עיקרי הפעילות של

הקליניקה לזכויות פליטים

בשנת הלימודים תשע"ח - 2017-2018

מבוסס על דו"ח סיכום הפעילות השנתי

של מערך הקליניקות המשפטיות ע"ש אלגה צגלה

שהוגש למועצת הפקולטה למשפטים - אוניברסיטת תל אביב

באוקטובר 2018

נוסח פומבי מלא של הדו"ח נמצא באתר הקליניקות [כאן](#).

שלילת חירות וגירוש

- בשנה שעברה ניתן פסק דין של בית המשפט העליון בערעור שהגישה הקליניקה נגד כליאתם של אזרחי אריתריאה וסודן בגין סירובם לעבור למדינה שלישית מכח הסכמים חסויים. בעקבות זאת הודיעה הממשלה כי תיקנה את ההסכם עם רואנדה, ובהמשך גם עם אוגנדה, כך שהם מאפשרים כעת גירוש בכוח אליהן. הקליניקה הגישה שתי עתירות לבתי המשפט העליון והמחוזי, ושלחה פניות רבות לשר הפנים וליועץ המשפטי לממשלה. באפריל 2018 הודיעה המדינה במענה לעתירת הקליניקה ולעתירות נוספות, שהליך הגירוש אינו עומד על הפרק בשל נסיגת המדינות השלישיות מהסכמתן לקבל אליהן מגורשים בכפיה.
- במהלך השנה הגישה הקליניקה פניות בעניינם של מבקשי מקלט מאריתריאה שקיבלו הוראה לעזוב את ישראל למדינה שלישית. בין הפונים שהקליניקה ייצגה היו מבקשי מקלט קשישים, חולים, קורבנות עינויים ומי שתומכים בקרוביהם שאינם יכולים לטפל בעצמם. נוכח ההודעה על ביטול הגירוש למדינות שלישיות, התייתרו רב ההליכים הללו.
- הקליניקה פעלה לשחרורם של מי שנעצרו בגין סירובם לצאת למדינה שלישית. במסגרת זו ייצגה הקליניקה שלושה כלואים, בדרישה לפתוח את תיקי המקלט שלהם וכפועל יוצא לבטל את גירושם. כמו כן, הקליניקה פנתה בפנייה עקרונית לשחרר ממעצר את מי שנדרש לצאת למדינה שלישית מאחר שתיק המקלט שלו נדחה שלא כדין. פניה זו הובילה לשחרורם של 12 אנשים.
- הקליניקה הגישה וניהלה מספר הליכים בעניינם של אזרחי סודן ואריתריאה, שנאסר עליהם לגור בערים שונות אך נסיבות חריגות והומניטריות חייבו את מגוריהם שם חרף האיסור.

זכויות חברתיות

- פורסמו תקנות אשר מעניקות פטור חלקי מחובת ניכוי 20% מן השכר לנשים, קשישים, קטינים, אבות חד-הוריים (בנסיבות מסויימות) ולאנשים שהרשות תסבור שהם זכאיים לכך. בדיון שהקליניקה הגישה בו עתירה בשנה שעברה טענו שהפטור החלקי המצומצם אינו מרפא את חומרת הפגיעה שגורם החוק. התיק ממתין כעת למתן פסק-דין.
- בשנה שעברה פסק בית המשפט העליון שמעסיקים של מבקשי מקלט חייבים לשלם "היטל עובדים זרים" בגין העסקתם. הקליניקה הגישה, יחד עם עמותת קו לעובד, בקשה בשם העמותה להצטרף כידידת בית משפט להליך. העתירה לדיון נוסף נדחתה. בית המשפט קבע כי בפסק הדין מושא העתירה לא נשללה תחולת אמנת הפליטים ביחס למבקשי מקלט שטרם הוכרו ככאלו.
- הקליניקה וקו לעובד פנו לרשות המסים בנוגע לליקויים וכשלים בהליך החזר המס, המונעים ממבקשי מקלט להגיש ולקבל החזרי מס שהם זכאים להם על פי דין. לאחרונה פרסמה הרשות הנחיות בנושא, ואנו עדיין לומדים אותן.
- הקליניקה פנתה לשר הפנים בדרישה לרשום את פרטי האב לגבי שמונה עשר ילדים שנולדו בישראל. בעקבות הגשת עתירה לבית המשפט העליון הבהיר משרד פנים שאין מניעה על בית

החולים לתקן טעויות שאירעו בעת הרישום. נוכח הבהרה זו נמחקה העתירה והעותרים הופנו להציג טענותיהם בפני בית-החולים.

הליכי מקלט

- הקליניקה סייעה למספר רב של מבקשי מקלט במסגרת בקשותיהם למקלט. במהלך השנה מספר לקוחות של הקליניקה הוכרו כפליטים, או קיבלו תושבות ארעית חלף ההכרה, בשל אי מענה בלתי סביר מצד משרד הפנים לבקשות המקלט.
- אחד ההליכים החשובים שהקליניקה ניהלה השנה נוגע לסירוב משרד הפנים להכיר באריתראים, שנמלטו מהשירות הצבאי באריתריאה, כפליטים. ערר שהגישה הקליניקה בעבר התקבל אך פסק הדין בוטל בערעור והוחזר לבית הדין. הקליניקה הופיעה בדיון בבית הדין ובחודש פברואר שב בית הדין וקבע כי עמדת משרד הפנים אינה יכולה לעמוד, והכיר בעורר כפליט. על פסק-הדין הוגש ערעור שטרם הוכרע. במסגרת הערעור הודיעה המדינה שבכוונתה לנסח הנחיות חדשות לפקידה לעניין הכרעה בבקשות מקלט של מי שערקו או השתמטו משירות צבאי באריתריאה.
- הקליניקה המשיכה לעתור לבג"ץ בשם מבקשי מקלט פלסטינים שנמלטו מהגדה המערבית עקב חשש לרדיפה על רקע נטייתם המינית או עקב חשש לרדיפה מגדרית. בקשה שהוגשה אשתקד להצטרף כידיד בית משפט לא הוכרעה נוכח מחיקת העתירה הראשית בהסכמה.

פליטים מוכרים

- הקליניקה הגישה בקשה למשרד הפנים לתת מעמד קבע למשפחת פליטים-מוכרים שחיה בישראל כ-20 שנים. במקרה אחר שהקליניקה מייצגת בו מזה מספר שנים, נאות משרד הפנים להעניק למשפחה מעמד קבע.
- הקליניקה המשיכה לטפל בפליטים מוכרים שביקשו להקנות מעמד בישראל לבני זוגם הזרים. הקליניקה הגישה ערר בגין אי מענה מצד הפנים לבקשה של פליטה מוכרת לאפשר לבן זוגה לחיות לצדה בישראל.

הליכים אחרים להסדרת מעמד

- הקליניקה הגישה בקשה בשם מבקש מקלט אריתריאה ובת זוגו הישראלית, שלהם שני ילדים משותפים, אזרחי ישראל, לקבלת רישיון עבודה מכוח הזוגיות. הבקשה נדחתה. הקליניקה הגישה ערר פנימי על הבקשה וממתינה לתשובה.
- הקליניקה טיפלה והגישה מספר הליכים להסדרת מעמד מטעמים הומניטאריים, כמו גם עררים בגין דחיות בקשות כאמור. כמה מלקוחות הקליניקה זכו בתושבות ארעית בעקבות הליכים אלו.

חופש מידע

במהלך השנה הגישה הקליניקה מספר בקשות לפי חוק חופש המידע, לקבלת נתונים אודות מערכת המקלט הישראלית ואודות יישום החוק למניעת הסתננות. הנתונים מאפשרים ללמוד על כך שחלק ניכר מבקשות המקלט תלויות ועומדות תקופות ממושכות; רוב התיקים מוכרעים

(לשלילה) בסדרי דין מקוצרים או על הסף; אחוז כמעט אפסי מהבקשות מתקבל; אסירים וחשודים רבים מועברים למשמורת בתום או חלף ההליך הפלילי; ועוד.

מידע והכשרה בדיני פליטים

צוות התכנית מוזמן באופן שוטף להרצות במסגרות שונות. השנה היתה התכנית שותפה לארגון היא"ס ישראל בהכשרת עורכי-דין מתנדבים אשר ביקשו לעסוק בתחום נוכח תכנית הגירוש.